

TENSLOTTE NOGMAALS DE TARTHORST TE WAGENINGEN

In het januarinummer van "Oud Rhenen" vorig jaar werd ruim aandacht besteed aan de Tarthorst te Wageningen¹. Dit was ooit een sterkte aan de noordwestkant van Wageningen, opgericht door Gelre als antwoord op het bisschoppelijk kasteel de Horst te Rhenen.

Omdat de oorsprong van deze sterkte dus duidelijk gekoppeld is aan een stuk geschiedenis van Rhenen, is er inmiddels wat verder onderzoek verricht in het Gemeente-archief te Wageningen. Ook elders in dit nummer van Oud Rhenen vindt u nog enig commentaar op het reeds genoemde artikel van Combrink over de Tarthorst. Gebleken is, dat er inderdaad weinig onderzoek naar de geschiedenis van de Tarthorst is gedaan, mogelijk als gevolg van het feit dat hierover weinig in de archieven te vinden is, mogelijk als gevolg van het feit dat een deel van het Oud Archief te Wageningen ooit door een brand verloren is gegaan.

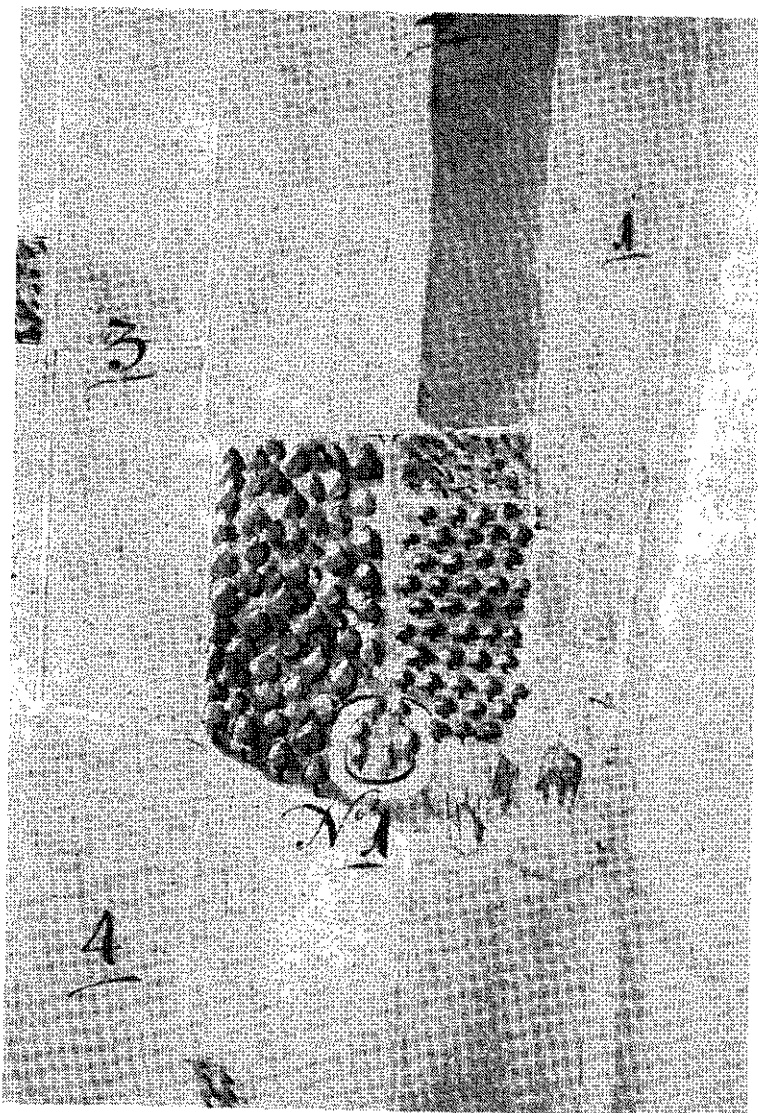
Toen de familie Breunissen in 1832 de boerderij de Tarthorst en bijbehoren van de familie Van Byland kocht, waren leden van deze familie al tenminste vanaf de 17^e eeuw pachters van dit boerderijcomplex. De boerderij stond in de zogenaamde "Bovenbuurt" of ook wel de "5^e Polder Boven Dijkgraafs".

Volgens een beschrijving in de Polderatlas, aanwezig in het Archief van de Dijkstoel van Wageningen en Bennekom, uit 1752/1753 strekte deze polder zich uit: "Beginnende met het goet genaamt Tarthorst, toebehorende de Heer van Bouselen, eyndigt met de Alee van de Heer J.T. van Eck Heer van Nergena incluijs welke schiet van de Bornse Steegh tot aan de Dijkgraaf tusschen den Dijkgraaf en de Bornse steegh". De Tarthorst vinden we hier onder N° 1.

Voorts blijkt dat de Tarthorst op 29 mei 1771 in bezit overging op de heer Lodewijk Grave van Beylandt. Ook wordt vermeld dat de Tarthorst op 12 september 1833 publiek gekocht werd door Cornelis Breunissen, die de boerderij en bijbehorende landerijen daarvoor in pacht had.

In de Polderatlas van 1753 wordt het goed de Tarthorst als volgt beschreven:

1. J. Combrink, "De Tarthorst (Wageningen), Oud Rhenen 1991, No. 1, p. 15-23.

Afbeelding van het goed "de Tarthorst" uit de Polderatlas van 1753; de circelvormige gracht in de tuin duidt mogelijk op de plaats van de vroegere burcht.

"Nummer 1.

Eigenaar: de Heer van Bouselen

Vrugten: Huys, Hoff, Boomgaard, Bos en Bouwland

Grootheyd: 5 morgen, 4 hont en 7 roeden

Naamen: De Tarthorst"

In de Bovenbuurt of ook wel "Overbuurt" genoemd, woonden al eeuwenlang leden van de latere familie Breunissen; zo noemen we achtereenvolgens o.a.:

1677 - 1690 Willem Breunisse

1747 Weduwe Breunis Willemse

1757 Cornelis Breunissen

1815 Breunis Breunissen (geb. Wageningen 14.1.1762)

1825 Cornelis Breunissen (ged. Wageningen 4.5.1794), vanaf 1833 eigenaar.

De plaats van de Tarthorst was in de Bevolkingsregisters begin 19^e eeuw aangeduid als B No. 139; in de Verpondingsregisters van 1806-1811 onder Huis No. 128.

Combrink duidde in zijn artikel in Oud Rhenen al aan dat de tekening van de boerderij van Pronk uit 1731 laat zien dat de Tarthorst geen gewone boerderij was, maar eerder leek op een adellijk huis, dat tot boerderij was omgebouwd.

Kijken we naar een tekening van de Tarthorst uit genoemde Polderatlas van 1753, dan zien we uit de ligging en de opzet van de tuin, bos en boomgaard bij de boerderij dat we hier met een goed te maken hebben, dat inderdaad eerder paste bij een adellijke woning (zie afbeelding).

Ook de familie Breunissen was bepaald niet onbemiddeld, zoals uit de latere koopakte van 1833 is gebleken.

In de tuin vinden we een cirkelvormig stuk land met bomen, omgeven door een gracht. Dit zou wel eens kunnen duiden op de plaats waar vroeger de burcht de Tarthorst heeft gestaan.

Verder onderzoek naar de oorsprong van de Tarthorst laten we graag over aan onze zustervereniging te Wageningen. Toch was de koppeling met de geschiedenis van het bisschoppelijk kasteel de Horst te Rhenen voor ons voldoende aanleiding om hier in Oud Rhenen aandacht te besteden aan de Tarthorst.

A.J. de Jong.